

УДК 658.589:664.74

НЕОБХІДНІСТЬ АКТИВІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ЗЕРНОПЕРЕРОБНОЇ ГАЛУЗІ

М. М. Конончук

студентка 3 курсу, групи ЕП-31, навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Науковий керівник – к.е.н., доцент Н. В. Збагерська

*Національний університет водного господарства та природокористування,
м. Рівне, Україна*

Досліджено необхідність активізації інноваційної діяльності підприємств зернопереробної галузі, визначено сутність понять «інновація» та «інноваційна діяльність», узагальнено групи факторів, які впливають на інноваційний розвиток підприємства та детально розглянуто їх складові.

Ключові слова: інноваційна діяльність, інновація, інноваційний розвиток.

Исследовано необходимость активизации инновационной деятельности предприятий зерноперерабатывающей отрасли, определена сущность понятий «инновация» и «инновационная деятельность», обобщенно группы факторов, которые влияют на инновационное развитие предприятия и подробно рассмотрены их составляющие.

Ключевые слова: инновационная деятельность, инновация, инновационное развитие.

Necessity of activation of innovative activity grain-processing industry enterprises is researched, the essence of the concepts "innovation" and "innovation activity" is defined, groups of factors that influence the development of innovative enterprises and considered in detail their components are generalized.

Keywords: innovation activity, innovation, innovation development.

Постановка проблеми. Протягом останніх років на більшості підприємств зернопереробної галузі харчової промисловості України спостерігається низький рівень ефективності відтворювальних процесів. Проблема виробництва якісної, екологічно чистої продукції зернопереробною промисловістю набуває гостроти й актуальності. Ключовим чинником підвищення ефективності роботи галузі та посилення конкурентоспроможності харчової продукції на внутрішньому та зовнішньому ринках є активізація інноваційної діяльності підприємств, що дозволяє як максимізувати доходи, так і мінімізувати витрати.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Широке коло питань, пов'язаних із дослідженням інноваційної діяльності та інноваційного розвитку, висвітлюється у працях таких відомих вітчизняних та іноземних вчених, як Д. Ф. Харківський, Д. М. Куніна, М. Я. Гордієнко, Ю. Ю. Тютченко, Ю. С. Цюмашко, І. В. Житнецький та ін.

Метою дослідження є обґрунтування необхідності активізації інноваційної діяльності як фактора прискореного розвитку зернопереробної промисловості.

Основні результати. Інноваційний розвиток є закономірним для сучасної економічної системи – як світової так і вітчизняної. Динаміка впровадження нових технологічних процесів на підприємствах України має тенденцію до зниження. Незначною залишається частка впроваджених маловідходних і ресурсозберігаючих технологій (рис. 1).

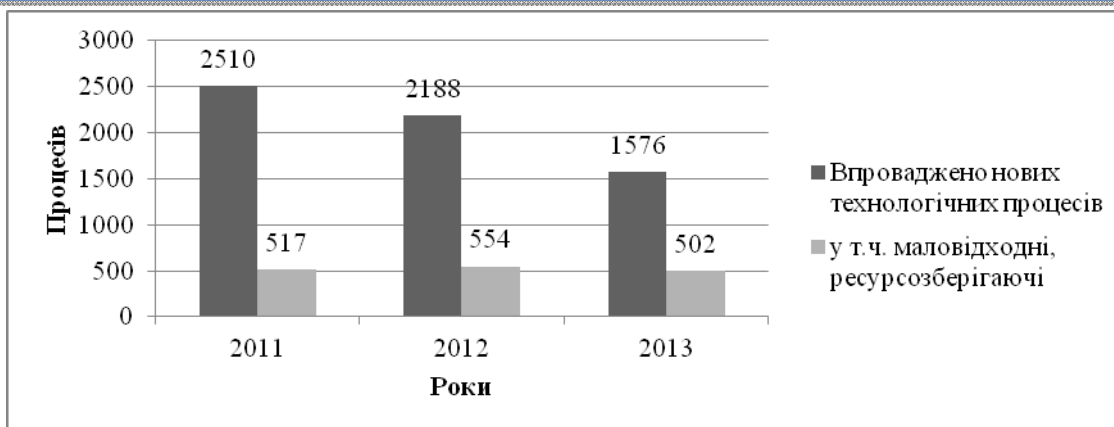

Рис. 1. Провадження нових технологічних процесів за 2011-2013 рр. [1]

Активізація інноваційної діяльності також реалізується через освоєння інноваційних видів продукції (рис. 2).

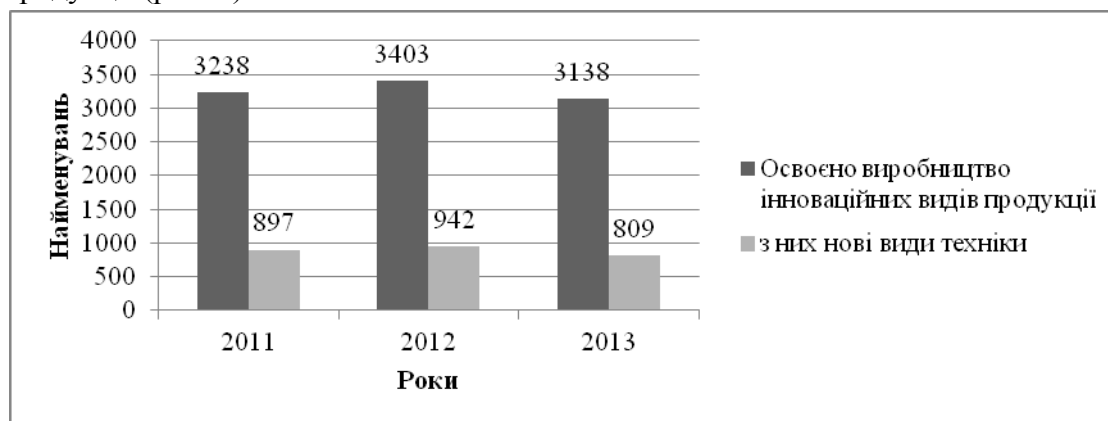

Рис. 2. Освоєння виробництва інноваційних видів продукції підприємствами за 2011-2013 рр. [1]

Оцінивши вище наведені дані, відмітимо низький рівень освоєння нової техніки. За умови значної зношеності техніки в зернопереробній галузі така тенденція не створює передумови розвитку галузі і підвищення рівня конкурентоспроможності підприємств зернопереробки.

Питома вага підприємств, що проваджували інновації серед загальної кількості підприємств України складає близько 13,5% за 2011-2013 роки.

Інноваційна діяльність на підприємстві потребує не лише інтелектуальної активності наукових працівників, але й активної фінансової підтримки. Основними джерелами фінансування інноваційної діяльності підприємств України є власні кошти підприємства, кошти іноземних інвесторів, кошти держбюджету та інші джерела, не заборонені законодавством України. Найбільшу частку становлять власні кошти підприємств, що мають тенденцію до зростання і становлять близько 7000 млн. грн. [2].

Існує цілий ряд факторів, одна частина з яких сприяє інноваційному розвитку підприємства, а інша, навпаки, стримує цей розвиток. Для того щоб здійснювати ефективне управління інноваційною діяльністю, необхідно постійно аналізувати й шукати важелі впливу на ці фактори. У рамках такого підходу виділяють сім груп факторів: 1) техніко-економічні; 2) фінансово-кредитні; 3) організаційно-управлінські; 4) соціально-психологічні; 5) інформаційні; 6) кадрові; 7) інституціонально-правові. Поруч із уже перерахованими перешкодами харчової промисловості важливе місце посідає екологічні проблеми. Основою сучасної парадигми інвестування в інноваційну діяльність харчової промисловості повинна бути концепція не наздогоняючого, а випереджального розвитку. Й передусім зусилля

повинні спрямовуватись на підвищення якості й безпечності продуктів харчування, без яких неможливо збільшити частку нашої держави на зовнішніх ринках харчових продуктів. Ця проблема має дві сторони:

— по-перше підприємства харчової промисловості утворюють складну екологічну ситуацію, тому що вони, як правило, мають низькі ступені захисту, переробки, очистки стічних вод, шкідливих викидів у повітря;

— та з другого боку від харчової промисловості чекають високоякісних екологічно чистих продуктів, для виготовлення яких потрібна краща сировина — що є великою проблемою для вітчизняного виробництва.

Розглядаючи основні умови ефективного інноваційного розвитку та інноваційної діяльності підприємств, необхідно визначити сутність понять «інновація» та «інноваційна діяльність». Незважаючи на однозначність трактування вищенаведених понять нормативними документами, в науковій та довідниковій літературі відсутня єдина позиція щодо їх визначення. Вперше визначення категорії «інновація» було запропоновано у 1911 р. австрійським вченим Й. А. Шумпетером. В останніх роботах щодо визначення інновацій виділяють чотири підходи: 1) як процес; 2) як система; 3) як результат; 4) як інструмент [3].

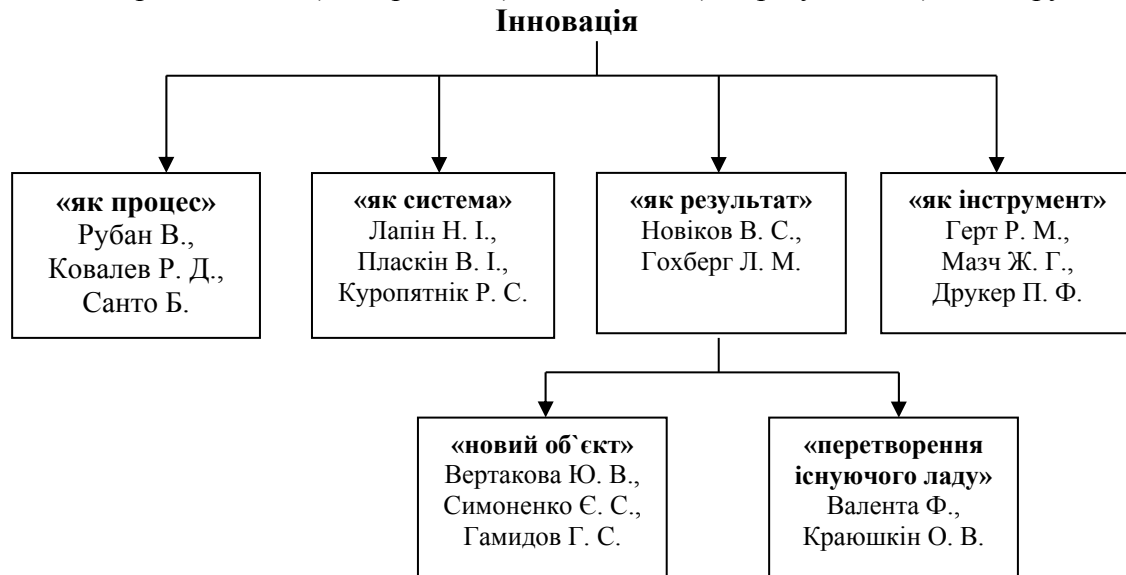

Рис. 3. Трактування «інновація» в залежності від об'єкта та предмета дослідження

Кожний підхід у своїх визначеннях поняття «інновація» має переваги та недоліки. До переваг для зернопереробної галузі можна віднести інновацію, яка розглядається як матеріальні результати з отриманням економічного ефекту, додаткового прибутку та виділено інтелектуальну складову інновацій, пов'язану із науковою діяльністю, що забезпечує їх унікальність. До недоліків можна віднести те, що не врахована можливість ризику при реалізації інновацій та через суб'єктивність підходу не враховується конкретне втілення інновацій в об'єктах як результатів інтелектуальної діяльності.

Узагальнюючи, нами пропонується таке визначення терміну «інновація» – це кінцевий результат інноваційної інтелектуальної діяльності в усіх загальнозначимих сферах суспільства, який представляє собою новий об'єкт (систему, технологію, устаткування, товар чи послугу) з урахуванням можливості ризику при реалізації результатів наукової праці.

Не менш дискусійним є питання щодо визначення поняття «інноваційна діяльність» та «інноваційний процес». Для забезпечення постійного оновлення продукції і вдосконалення виробничих процесів на підприємстві слід постійно виявляти поточні та майбутні проблеми, пов'язані із зміною життєвого циклу продукції й технології.

Теоретичні аспекти інноваційної діяльності вивчалися багатьма вітчизняними і закордонними вченими (Р. А. Фатхутдинов, І. А. Павленко, Ю. П. Морозов, В. О. Василенко та іншими). Однак погляди на питання щодо сутності і основних понять інноваційної діяльності неоднозначні. Аналіз найбільш суттєвих особливостей інноваційної діяльності дозволив нам визначити це поняття як процес, що спрямований на забезпечення конкурентних переваг і підвищення ефективності управління підприємством за рахунок розробки та реалізації інноваційних продуктів та передбачає реалізацію всього циклу робіт від дослідження інноваційного клімату, інноваційного потенціалу, розробки пакету інноваційних проектів підприємства до безпосередньої реалізації цих проектів.

Дослідження інноваційної діяльності одного з найбільших підприємств в Рівненській області ПрАТ «Рівне-Борошно» показало, що така діяльність спрямована на модернізацію і заміну зношеного обладнання. За 2006-2013 роки на підприємстві були здійснені такі інноваційні зміни:

- Придбано дві зерносушарки MATHEWS COMPANY;
- Модернізована технологічна схема елеватора;
- Встановлено сепаратор БСХ – 100;
- Виробнича лабораторія оснащена сучасними приладами («Інфралюм ФТ-10», «Інфраматик – 8600», система обладнання для визначення білка методом Кьельдаля, Білізномір – 2 шт.);
- Встановлені автомобільні ваги вантажопідйомністю 60 т. та 40 т., обладнані тензометричними датчиками та комплектуючими фірми «Siemens»;
- Встановлено сучасну фасувально-пакувальну машину ITALPACK 100 1DVC.

Для підвищення ефективності господарської діяльності, рівня конкурентоспроможності продукції, розширення ринків збуту ПрАТ «Рівне-Борошно» необхідно вводити у виробництво інноваційні види продукції та нові технології переробки зерна.

Висновок. Інноваційна діяльність повинна бути не одиничним актом впровадження будь-якого нововведення, а стратегічно орієнтованою системою заходів з розробки, впровадження, освоєння, виробництва, комерціалізації та аналізу ефективності інновацій. Слід відмітити, що рівень інвестиційної активності підприємств знаходиться на низькому рівні і має тенденцію до спаду. Щоб підвищити інноваційну активність підприємств необхідно вирішити головні її проблеми - обмеженість грошових ресурсів та низький рівень системи стимулювання інноваційної діяльності. Тому необхідно підіймати науково-технологічну та технічну базу харчових підприємств шляхом впровадження технологічних інновацій.

1. Наукова та інноваційна діяльність (1990-2013 рр.) [Електронний ресурс] // Державна служба статистики України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>. – Назва з екрану. 2. Куніна Д. М. Аналіз стану інноваційного розвитку промислових підприємств України / Д. М. Куніна // Наук. пр. Нац. гірничої академії. - 2014. - С. 3-5. 3. Цюмашко Ю. С. Удосконалення термінологічних підходів щодо визначення поняття «інновація» / С. Цюмашко, І. В. Станкевич // Ефективна економіка. - 2012. - №8. - С. 20-23.